

**IMPROVE THE EFFECTIVENESS
OF TEACHING HISTORICAL-
CULTURAL KNOWLEDGE
OF CONTENT LOCAL EDUCATION
IN THUA THIEN HUE PROVINCE
AT THE SECONDARY SCHOOL**

Tran Thi Hai Le^{*1}, Nguyen Thanh Nhan¹
and Nguyen Thi Bich²

¹*Department of History, University of
Education, Hue University,*

Thua Thien Hue province, Vietnam

²*Faculty of History, Hanoi University of
Education, Hanoi City, Vietnam*

^{*}Corresponding author: Tran Thi Hai Le,
e-mail: tranthihaile@dhsphue.edu.vn

Received March 11, 2024.

Revised March 24, 2024.

Accepted March 25, 2024.

**NÂNG CAO HIỆU QUẢ DẠY HỌC
MẠCH KIẾN THỨC LỊCH SỬ -
VĂN HOÁ CỦA NỘI DUNG GIÁO DỤC
ĐỊA PHƯƠNG TỈNH THỪA THIÊN HUẾ
CẤP TRUNG HỌC CƠ SỞ**

Trần Thị Hải Lê^{*1}, Nguyễn Thành Nhân¹
và Nguyễn Thị Bích²

¹*Khoa Lịch sử, Trường Đại học Sư phạm,
Đại học Huế, tỉnh Thừa Thiên Huế, Việt Nam*

²*Khoa Lịch sử, Trường Đại học Sư phạm
Hà Nội, thành phố Hà Nội, Việt Nam*

^{*}Tác giả liên hệ: Trần Thị Hải Lê,
e-mail: tranthihaile@dhsphue.edu.vn

Ngày nhận bài: 11/3/2024.

Ngày sửa bài: 24/3/2024.

Ngày nhận đăng: 25/3/2024.

Abstract. Local education is a mandatory subject in the 2018 General Education Program. Since the 2021-2022 school year, the local education curriculum in Thua Thien Hue province has been implemented at the secondary schools. However, its implementation has many shortcomings such as a lack of materials, teaching facilities, difficulties in applying interdisciplinary knowledge, and teaching methods. Based on the analysis of local education content, particularly historical-cultural knowledge, this study proposes measures to improve the teaching effectiveness of the History-Cultural knowledge of local education in secondary schools. These measures include strengthening the use of original materials in teaching-learning, promoting the application of information technology in teaching, strengthening the organization of lessons in the field, and building a dossier of teaching materials.

Keywords: content local education, history-culture, secondary school, Thua Thien Hue.

Tóm tắt. Giáo dục địa phương là môn học bắt buộc trong Chương trình giáo dục phổ thông 2018. Từ năm học 2021 – 2022, nội dung giáo dục địa phương tỉnh Thừa Thiên Huế đã được triển khai ở cấp trung học cơ sở. Tuy nhiên, việc thực hiện môn học này còn nhiều bất cập như thiếu tài liệu, phương tiện dạy học, khó khăn trong vận dụng kiến thức liên môn, phương pháp dạy học... Trên cơ sở phân tích nội dung giáo dục địa phương nói chung, nội dung giáo dục địa phương tỉnh Thừa Thiên Huế cấp trung học cơ sở nói riêng, bài báo đã đề xuất biện pháp nâng cao hiệu quả dạy học mạch kiến thức Lịch sử - Văn hoá của nội dung giáo dục địa phương tỉnh Thừa Thiên Huế cấp trung học cơ sở, gồm: Sử dụng tư liệu gốc trong dạy học; Ứng dụng công nghệ thông tin trong dạy học; Tổ chức bài học tại thực địa; Xây dựng hồ sơ tư liệu dạy học.

Từ khóa: nội dung giáo dục địa phương, lịch sử - văn hoá, trung học cơ sở, Thừa Thiên Huế.

1. Mở đầu

Chương trình Giáo dục phổ thông (GDPT) 2018 được thực hiện ở cấp Trung học cơ sở (THCS) từ năm học 2021 - 2022, bao gồm 12 môn học và hoạt động giáo dục bắt buộc, trong đó có môn học mới là Giáo dục địa phương (GDĐP). GDĐP là những vấn đề cơ bản hoặc thời sự về văn hoá, lịch sử, địa lí, kinh tế, xã hội, môi trường, hướng nghiệp,... của địa phương bổ sung cho nội dung giáo dục bắt buộc chung thống nhất trong cả nước, nhằm trang bị cho học sinh (HS) những hiểu biết về nơi sinh sống, bồi dưỡng cho các em tình yêu quê hương, ý thức tìm hiểu và vận dụng những điều đã học để góp phần giải quyết những vấn đề của địa phương.

Theo Quyết định Số: 928/QĐ-UBND về việc điều chỉnh khung chương trình tài liệu GDĐP tỉnh Thừa Thiên Huế (TTH) - cấp THCS, mục tiêu của nội dung GDĐP tỉnh TTH là trang bị cho HS những hiểu biết cơ bản về lịch sử, văn hóa truyền thống, các vấn đề về địa lí, kinh tế, chính trị - xã hội, môi trường, con người của TTH. Thông qua đó, bồi dưỡng cho HS tình yêu quê hương, đất nước, tìm hiểu và vận dụng những điều đã học để góp phần bảo tồn những giá trị văn hóa Huế, xây dựng văn hóa, kinh tế - xã hội tỉnh TTH ngày càng phát triển giàu mạnh.

Nhằm đáp ứng yêu cầu của Chương trình GDPT 2018, thời gian gần đây, đã có một số công trình nghiên cứu đề xuất mô hình dạy học nội dung GDĐP và cách thức triển khai nội dung GDĐP ở các địa phương hoặc cấp học cụ thể [1]-[8], nhưng chưa có công trình nào nghiên cứu việc giảng dạy nội dung GDĐP tỉnh TTH ở trường THCS. Thực tiễn cho thấy, giáo viên (GV) dạy học nội dung GDĐP nói chung, GV môn Lịch sử ở trường THCS nói riêng gặp nhiều khó khăn khi triển khai, như: GV chỉ dựa vào sách giáo khoa để giảng dạy, chưa có sách giáo viên, cũng như các loại tài liệu hướng dẫn dạy học khác,... Nhiều trường đang triển khai dạy nội dung GDĐP dựa trên các tài liệu được xây dựng trước đây và nguồn tài liệu do GV tự xây dựng. Vì vậy, trên cơ sở khảo sát thực tiễn, bài viết đề xuất các biện pháp nâng cao hiệu quả dạy học mạch kiến thức Lịch sử - Văn hoá của nội dung GDĐP tỉnh TTH cấp THCS.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Khái quát nội dung giáo dục địa phương trong Chương trình giáo dục phổ thông 2018

Căn cứ vào định hướng nội dung GDĐP tại Công văn số 1106/BGDĐT-GDTrH ngày 20/3/2019 của Bộ Giáo dục và Đào tạo (GD&ĐT) về việc Biên soạn và tổ chức thực hiện nội dung GDĐP trong Chương trình GDPT, nội dung GDĐP bao gồm các lĩnh vực sau [9]:

- Các vấn đề về văn hóa, lịch sử truyền thống của địa phương:
 - + Về văn hóa: Lễ hội truyền thống; các loại hình nghệ thuật truyền thống; truyền thống quê hương; phong tục, tập quán địa phương; xây dựng nếp sống văn minh, tôn trọng kỉ cương, pháp luật.
 - + Về lịch sử, truyền thống: Danh nhân văn hóa; di tích lịch sử; bảo tàng, lịch sử hình thành và phát triển của địa phương.
- Các vấn đề về địa lí, kinh tế, hướng nghiệp của địa phương:
 - + Về địa lí địa phương: Địa lí tự nhiên; địa lí dân cư; địa lí kinh tế xã hội; địa lí du lịch.
 - + Về kinh tế, hướng nghiệp: Thị trường lao động; các ngành nghề, làng nghề truyền thống; các ngành kinh tế mũi nhọn của địa phương.
- Các vấn đề về chính trị - xã hội, môi trường của địa phương:
 - + Về chính trị - xã hội: Chính sách an sinh xã hội; các vấn đề giáo dục tư tưởng, đạo đức, lối sống, kĩ năng sống.
 - + Về môi trường: Bảo vệ môi trường, đa dạng sinh học; ứng phó với biến đổi khí hậu.

Như vậy, nội dung GDĐP nhằm góp phần thực hiện mục tiêu GDPT về những vấn đề cơ bản hoặc thời sự thuộc lĩnh vực văn hóa, lịch sử, địa lí, kinh tế - xã hội, môi trường, hướng nghiệp

của địa phương để bổ sung cho nội dung giáo dục bắt buộc chung thống nhất trong cả nước; từ đó trang bị cho HS những hiểu biết về nơi sinh sống, bồi dưỡng tình yêu quê hương, ý thức tìm hiểu và vận dụng những điều đã học để góp phần giải quyết những vấn đề của quê hương. Ở cấp tiểu học, nội dung GDĐP được tích hợp với Hoạt động trải nghiệm. Ở cấp THCS và cấp Trung học phổ thông (THPT), nội dung GDĐP có vị trí tương đương các môn học khác.

Thời lượng nội dung GDĐP cấp THCS là 35 tiết/năm học. Theo Thông tư 22/2021/TT-BGDĐT, nội dung GDĐP được đánh giá bằng nhận xét theo 01 (một) trong 02 (hai) mức: Đạt, Chưa đạt. Đánh giá thường xuyên: mỗi học kì chọn 02 (hai) lần. Đối với đánh giá định kì, trong mỗi học kì, nội dung GDĐP có 01 (một) lần đánh giá giữa kì và 01 (một) lần đánh giá cuối kì [10].

Căn cứ Chương trình GDPT 2018, Ủy ban nhân dân tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương quy định tiêu chuẩn, quy trình biên soạn, thẩm định, chỉnh sửa tài liệu về nội dung GDĐP; chỉ đạo việc tổ chức biên soạn, thẩm định tài liệu về nội dung GDĐP theo hướng dẫn của Bộ GD&ĐT và báo cáo để Bộ GD&ĐT phê duyệt.

Theo Nghị quyết của Quốc hội: "...Thực hiện một chương trình GDPT thống nhất nhưng mềm dẻo, linh hoạt. Bộ GD&ĐT chủ trì xây dựng, thẩm định và ban hành chương trình GDPT, quy định những yêu cầu về phẩm chất và năng lực của HS cần đạt được sau mỗi cấp học, những lĩnh vực và nội dung giáo dục bắt buộc đối với tất cả HS trên phạm vi toàn quốc; Ủy ban nhân dân tỉnh và thành phố trực thuộc trung ương tổ chức biên soạn bổ sung những nội dung về đặc điểm lịch sử, văn hóa và kinh tế - xã hội của địa phương; đồng thời dành thời lượng cho cơ sở giáo dục chủ động vận dụng để xây dựng và triển khai thực hiện kế hoạch giáo dục phù hợp với điều kiện cụ thể của nhà trường" [11]. Như vậy, nội dung GDĐP giữa Chương trình GDPT 2018 và Chương trình GDPT 2006 có một số thay đổi mang tính chất căn bản:

- Về tính chất, nội dung GDĐP trong Chương trình GDPT 2018 không còn mang tính chất "thứ yếu", bổ trợ cho chương trình chính khóa như trong Chương trình GDPT 2006 mà đã trở thành nội dung giáo dục bắt buộc. Ở cấp Tiểu học được lồng ghép trong các hoạt động trải nghiệm; ở cấp THCS và THPT, GDĐP có vị trí tương đương với các môn học khác.

- Thời lượng bố trí cho nội dung GDĐP được quy định cụ thể và tăng rất nhiều so với Chương trình GDPT 2006. Ở cấp Tiểu học, nội dung GDĐP được bố trí trong 105 tiết hoạt động trải nghiệm/lớp; ở THCS và THPT, nội dung GDĐP được bố trí 35 tiết/lớp/năm học.

- Về nội dung, Bộ GD&ĐT vẫn giao cho địa phương chủ động xây dựng chương trình, sách giáo khoa, nhưng đã mở ra nhiều lĩnh vực (những vấn đề cơ bản hoặc thời sự về văn hóa, lịch sử, địa lí, kinh tế, xã hội, môi trường, hướng nghiệp... của địa phương).

2.2. Vị trí, mục tiêu, kế hoạch của mạch kiến thức Lịch sử - Văn hoá trong nội dung giáo dục địa phương tỉnh Thừa Thiên Huế cấp trung học cơ sở

Chương trình GDĐP được ban hành theo Quyết định Số: 928/QĐ-UBND về việc điều chỉnh khung chương trình tài liệu GDĐP tỉnh TTH - cấp THCS [12].

2.2.1. Vị trí

Mạch kiến thức Lịch sử - Văn hoá được bố trí là mạch kiến thức đầu tiên trong nội dung GDĐP tỉnh Thừa Thiên Huế cấp THCS, bao gồm các nội dung: quá trình hình thành và phát triển của lịch sử địa phương từ thời nguyên thủy cho đến nay, các nhân vật, di sản văn hoá, phong tục tập quán, lễ hội truyền thống ...

2.2.2. Mục tiêu

Việc dạy học mạch kiến thức Lịch sử - Văn hoá góp phần thực hiện mục tiêu tổng quát và mục tiêu cụ thể của nội dung GDĐP tỉnh Thừa Thiên Huế cấp THCS:

*** Mục tiêu tổng quát**

Nhằm trang bị cho HS những hiểu biết về lịch sử, văn hóa, thiên nhiên và con người TTH; bồi dưỡng cho HS tình yêu quê hương, ý thức tìm hiểu và vận dụng tri thức để góp phần giải quyết những vấn đề thực tiễn của địa phương.

*** Mục tiêu cụ thể**

- Trang bị cho HS những hiểu biết cơ bản về lịch sử, văn hóa truyền thống, các vấn đề về địa lí, kinh tế, chính trị - xã hội, môi trường, con người của TTH. Thông qua đó bồi dưỡng cho HS tình yêu quê hương, đất nước, tìm hiểu và vận dụng những kiến thức đã học để góp phần bảo tồn những giá trị văn hóa Huế, xây dựng văn hóa, kinh tế - xã hội tỉnh TTH ngày càng phát triển giàu mạnh.

- Chương trình GDĐP tỉnh TTH cùng với các môn học khác trong Chương trình GDPT 2018 góp phần tạo điều kiện để HS được phát triển hài hòa thể chất và tinh thần, hình thành các năng lực, phẩm chất HS được quy định trong Chương trình GDPT 2018. Bên cạnh đó, phát triển cho HS năng lực thích ứng với cuộc sống, năng lực tổ chức các hoạt động, năng lực định hướng nghề nghiệp; năng lực tìm hiểu tự nhiên và xã hội; vận dụng kiến thức (tự nhiên, văn hóa, xã hội) vào thực tiễn, ứng xử với tự nhiên phù hợp với yêu cầu phát triển bền vững và bảo vệ môi trường tại địa phương; Hỗ trợ những đổi mới về nội dung, phương pháp dạy học, phương pháp đánh giá những kiến thức về địa phương.

- Triển khai thực hiện nội dung Chương trình GDĐP tỉnh Thừa Thiên Huế theo đúng tiến độ triển khai thực hiện Chương trình GDPT 2018.

2.2.3. Kế hoạch giáo dục

Chương trình được thiết kế theo các chủ đề (trong mỗi chủ đề có thể thiết kế theo từng bài học). Nội dung GDĐP được xây dựng đủ 35 tiết/khối lớp (trong đó gồm 31 tiết thực dạy, 4 tiết kiểm tra đánh giá định kì). Trong đó, mạch nội dung Lịch sử - Văn hóa bao gồm các chủ đề sau:

Lớp 6: Chủ đề: *Thừa Thiên Huế - Một vùng đất cổ xưa* (8 tiết), gồm 3 bài: Bài 1. Dấu tích thời nguyên thủy tại Thừa Thiên Huế; Bài 2. Dấu tích của văn hóa Sa Huỳnh ở TTH; Bài 3: Thừa Thiên Huế thời kì Champa.

Lớp 7: Chủ đề: *Thừa Thiên Huế từ thế kỉ X đến thế kỉ XVI* (8 tiết), gồm 2 bài: Bài 1. Thừa Thiên Huế thời Trần - Hồ; Bài 2. Thừa Thiên Huế thời Lê sơ và dấu ấn chúa Tiên.

Lớp 8: Chủ đề: *Thừa Thiên Huế từ cuối thế kỉ XVI đến đầu thế kỉ XX* (9 tiết), gồm 2 bài: Bài 1. Thuận Hóa - Phú Xuân từ cuối thế kỉ XVI đến giữa thế kỉ XIX; Bài 2. Phong trào yêu nước chống thực dân Pháp ở Thừa Thiên Huế từ năm 1885 đến năm 1918.

Lớp 9: Chủ đề: *Thừa Thiên Huế từ năm 1918 đến nay* (9 tiết), gồm 3 bài: Bài 1. Phong trào cách mạng ở Thừa Thiên Huế những năm 1918 – 1945; Bài 2. Thừa Thiên Huế trong cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp và đế quốc Mĩ (1945-1975); Bài 3. Thừa Thiên Huế trong công cuộc xây dựng, đổi mới và hội nhập.

Tài liệu GDĐP được biên soạn theo lớp (từ lớp 6 đến lớp 9). Mỗi khối lớp có 01 cuốn tài liệu, gồm các mạch kiến thức về Lịch sử - Văn hóa, Văn học, Nghệ thuật, Địa lí - Môi trường, Kinh tế - Chính trị - Xã hội.

2.3. Ý nghĩa của việc dạy học mạch kiến thức Lịch sử - Văn hoá trong nội dung giáo dục địa phương tỉnh Thừa Thiên Huế cấp trung học cơ sở

*** Về năng lực**

Dạy học mạch kiến thức Lịch sử - Văn hóa của GDĐP tỉnh TTH ở trường THCS được thực hiện trên nền tảng những nguyên tắc cơ bản của khoa học lịch sử, từ nguồn tư liệu để tái hiện quá khứ, đánh giá một cách chân thực, khách quan sự kiện, nhân vật thông qua các hoạt động học của HS, nhờ đó hình thành và phát triển năng lực lịch sử cho các em theo các mức độ từ thấp lên cao:

- *Năng lực tìm hiểu lịch sử:* Việc sử dụng các loại tư liệu trong dạy học mạch nội dung Lịch sử - Văn hóa của GDĐP giúp HS ngày càng thành thục trong việc nhận diện đặc điểm của các loại tư liệu khác nhau; dễ dàng khai thác và sử dụng thông tin từ tư liệu để cụ thể hoá, tạo biểu tượng sinh động về sự kiện, nhân vật, phục dựng lại bức tranh quá khứ một cách chân thực, chính xác.

- *Năng lực nhận thức và tư duy lịch sử:* Khi tổ chức các hoạt động học tập, GV hướng dẫn HS đọc hiểu, giải mã các văn bản lịch sử (kênh hình, kênh chữ, hiện vật lịch sử,...), để thu thập

thông tin, tái hiện lại bức tranh quá khứ sinh động, làm cơ sở để lí giải mối quan hệ nhân quả trong tiến trình lịch sử, cũng như đưa ra được những ý kiến nhận xét, đánh giá về các sự kiện, nhân vật,...

- *Năng lực vận dụng kiến thức và kĩ năng đã học*: Đổi mới dạy học theo hướng phát triển phẩm chất, năng lực của HS không đặt trọng tâm vào việc truyền đạt kiến thức, mà chú trọng khả năng vận dụng sáng tạo kiến thức đã học để lí giải những vấn đề của cuộc sống, thực tiễn địa phương, rút ra được bài học lịch sử, đề xuất được giải pháp để gìn giữ và phát huy các giá trị của lịch sử, văn hoá địa phương; trên nền tảng đó, HS có khả năng tự tìm hiểu những vấn đề lịch sử, phát triển năng lực sáng tạo, hình thành ý thức và năng lực tự học lịch sử suốt đời.

Bên cạnh đó, thông qua các hoạt động học tập như thu thập thông tin từ tư liệu; trình bày ý kiến cá nhân về sự kiện, nhân vật, quá trình lịch sử; khảo sát, trải nghiệm, thực hành trên thực địa, di sản văn hóa ở địa phương; vận dụng kiến thức để giải thích các vấn đề thực tế; tìm tòi, khám phá và tự học;... HS sẽ được hình thành và phát triển các năng lực chung: *Năng lực tự chủ và tự học, năng lực giao tiếp và hợp tác, năng lực giải quyết vấn đề và sáng tạo.*

*** Về phẩm chất**

Dạy học hiệu quả mạch nội dung Lịch sử - Văn hoá không chỉ giúp thế hệ trẻ có nhận thức đúng đắn về lịch sử, mà còn là phương tiện để *giáo dục tình yêu quê hương tha thiết, niềm tự hào chính đáng về nơi “chôn nhau cắt rốn”*. Chính tình yêu quê hương, làng xóm là cơ sở để hình thành lòng yêu Tổ quốc và hướng suy nghĩ của các em về đất nước ngay trên mảnh đất quê hương mà các em sinh ra. Từ đó, dạy học mạch nội dung Lịch sử - Văn hoá của nội dung GD&ĐT góp phần phát triển ở HS phẩm chất yêu nước, nhân ái, chăm chỉ, trung thực và trách nhiệm.

2.4. Biện pháp nâng cao hiệu quả dạy học chủ đề Lịch sử - Văn hoá của nội dung giáo dục địa phương tỉnh Thừa Thiên Huế cấp trung học cơ sở

2.4.1. Sử dụng tư liệu gốc trong dạy học

Theo Hoàng Phê (2009), “tư liệu là vật liệu giúp cho việc tìm hiểu một vấn đề; là thứ vật chất con người dùng cho một hoạt động nhất định; là tài liệu sử dụng cho mục đích nghiên cứu” [13; 1071]. Tư liệu lịch sử là những dấu tích của con người trong quá khứ, được lưu lại tới ngày nay dưới nhiều dạng thức khác nhau, như: truyền miệng, hiện vật, chữ viết.

“Tư liệu lịch sử gốc là tư liệu lịch sử mang những thông tin đầu tiên về sự kiện lịch sử được phản ánh lại, ra đời cùng thời gian và không gian của sự kiện lịch sử đó, là bằng chứng gần gũi, xác thực nhất của lịch sử. Tư liệu lịch sử gốc mang giá trị đặc biệt mà không một loại tài liệu nào có được” [14; 109]. Đây là một nguồn thông tin quan trọng để cụ thể hóa kiến thức lịch sử, giúp HS tạo biểu tượng chân thực, cụ thể, tăng tính chất sinh động, gợi cảm cho bài giảng và gây hứng thú học tập, phát triển kĩ năng tư duy lịch sử, góp phần bồi dưỡng thế giới quan khoa học cho HS.

Xét về hình thức và nội dung phản ánh, tư liệu lịch sử gốc được chia làm 4 loại chính:

- Tư liệu hiện vật là những dấu tích vật chất của người xưa còn giữ được trong lòng đất hay trên mặt đất như các công trình kiến trúc, các tác phẩm nghệ thuật, đồ gốm, ... Tư liệu hiện vật không chỉ là bằng chứng giúp HS tìm hiểu và dựng lại lịch sử, mà còn được sử dụng để kiểm chứng các tư liệu viết. *Ví dụ*: Bệ thờ Văn Trạch Hòa, Bộ Chóp tháp Chăm-pa Linh Thái (Thừa Thiên Huế)...

- Tư liệu chữ viết là những bản ghi, tài liệu chép tay hay sách được in, khắc chữ... *Ví dụ*: Bia tiến sĩ ở Văn miếu Huế, thơ văn trên kiến trúc cung đình Huế (Thừa Thiên Huế)...

- Tư liệu hình ảnh gồm hình vẽ, tranh, ảnh, băng hình, bản đồ... Nguồn tư liệu này phản ánh khá trung thực về đời sống vật chất và tinh thần của con người trong quá khứ. *Ví dụ*: Tranh, ảnh chân dung các vị vua nhà Nguyễn, Đại Nam nhất thống toàn đồ...

- Tư liệu ghi âm, ghi hình: Đây là loại tư liệu mới xuất hiện cùng với xã hội hiện đại. Loại tư liệu này cho phép nghe và nhìn thấy hiện thực trong qua các thiết bị kĩ thuật một cách chân thực, gần như đầy đủ các sự kiện, hiện tượng xảy ra... *Ví dụ*: Phim tư liệu chiến dịch Huế - Đà Nẵng (1975)...

*** Sử dụng tư liệu gốc để tạo biểu tượng sinh động, hấp dẫn về các sự kiện, nhân vật**

Lịch sử có tính quá khứ, nên việc học tập lịch sử cũng phải thực hiện trên nền tảng những nguyên tắc cơ bản của khoa học lịch sử: thông qua các nguồn sử liệu khác nhau để tái hiện, phục dựng một cách chân thực, khách quan quá trình hình thành, phát triển của các sự kiện, hiện tượng lịch sử. Cho nên, sử dụng phong phú tư liệu gốc về lịch sử, văn hoá địa phương để tạo biểu tượng về sự kiện, nhân vật trong dạy học vừa đảm bảo tính chính xác, khách quan, vừa đảm bảo tính cụ thể, sinh động, gần gũi của bức tranh quá khứ.

- *Bước 1:* GV nêu yêu cầu HS quan sát hình ảnh, có thể kết hợp với đọc tài liệu để miêu tả, nêu đặc điểm hiện vật, công trình kiến trúc, địa điểm..., giới thiệu về nhân vật..., hay tường thuật diễn biến của sự kiện, hoạt động của nhân vật, tạo được biểu tượng lịch sử chân thực, hấp dẫn về vấn đề đang tìm hiểu.

- *Bước 2:* HS thu thập thông tin, làm việc cá nhân/nhóm thực hiện nhiệm vụ.

- *Bước 3:* GV tổ chức cho HS trình bày, thảo luận câu trả lời.

- *Bước 4:* GV, HS cùng đánh giá quá trình thực hiện hoạt động, kết quả sản phẩm và chính xác hoá kiến thức.

Ví dụ: Khi dạy mục 1. Những dấu tích thời nguyên thủy, *Bài 1: Dấu tích thời nguyên thủy ở TTH* (Lớp 6), GV yêu cầu HS quan sát hiện vật, kết hợp với đọc tài liệu để thực hiện nhiệm vụ: *Trình bày đặc điểm của công cụ bằng đá thời nguyên thủy ở TTH.* Để trả lời được câu hỏi, HS phải phân tích thông tin, rút ra đặc điểm về công cụ lao động thời nguyên thủy ở TTH như: Niên đại? Loại hình công cụ? Kỹ thuật chế tác công cụ? Nguyên vật liệu để làm công cụ?

Hình 1. Một số hình ảnh của người nguyên thủy ở Thừa Thiên Huế

(<https://www.youtube.com/watch?v=R217pOtqqR0>)

Trên cơ sở quan sát hiện vật và đọc tài liệu, HS mô tả được đặc điểm về công cụ lao động của người nguyên thủy ở TTH:

- Niên đại cách ngày này từ 3.500 năm đến 4.000 năm.

- Công cụ được tìm thấy như rìu, bôn... Có thể chia rìu đá tìm thấy ở TTH ra làm hai loại: Một loại hình thang hay gần với hình chữ nhật và một loại có cái chuôi nhỏ để tra cán. Loại rìu có chuôi tra cán được các nhà khảo cổ học gọi là rìu có vai. Rìu hình thang có số lượng ít hơn nhiều so với rìu có vai. Bôn phổ biến loại có vai xuôi.

- Tất cả rìu, bôn tìm thấy đều đã được mài toàn thân, nhưng mài vẫn chưa hết những dấu vết của kỹ thuật ghè đẽo tạo dáng ban đầu.

- Do nhu cầu của việc khai phá đất hoang và sản xuất nông nghiệp mà công cụ lao động không ngừng được cải tiến, bổ sung. Bên cạnh công cụ đá, lúc bấy giờ cư dân ở đây còn dùng xương thú và tre, gỗ để chế tác công cụ như cư dân cùng thời tại các nơi khác, nhưng những chất liệu này đã bị tiêu huỷ qua thời gian.

*** Sử dụng tư liệu gốc để giúp HS tìm hiểu bản chất sự kiện, nhân vật**

Học lịch sử không phải chỉ dừng lại ở “biết” lịch sử diễn ra như thế nào, mà phải thông qua các nguồn tư liệu, đặc biệt là tư liệu gốc, HS sử dụng các thao tác tư duy (phân tích, so sánh, giải thích, tổng hợp, khái quát...) để giải thích được nguồn gốc, quá trình phát triển của lịch sử; so sánh sự tương đồng và khác biệt giữa các sự kiện; lý giải được mối quan hệ nhân quả trong tiến trình lịch sử; đưa ra những ý kiến nhận xét, đánh giá của mình. Nhờ đó, HS được phát triển năng lực nhận thức và tư duy lịch sử.

Trong quá trình dạy học mạch kiến thức Lịch sử - Văn Hoá của nội dung GDĐP ở trường THCS, GV cần kết hợp sử dụng tư liệu gốc với các phương pháp, kĩ thuật dạy học tích cực như: nêu và giải quyết vấn đề, thảo luận, tranh luận, trao đổi đàm thoại, đóng vai, dự án, phương pháp tự học, sử dụng câu hỏi, bài tập...

Ví dụ: Khi dạy Bài 3. Thừa Thiên Huế thời kì Chăm - pa (Lớp 6), GV yêu cầu HS đọc tài liệu, quan sát hình ảnh và nhận xét nét độc đáo của các di tích tiêu biểu về Chăm - pa ở TTH đến khoảng thế kỉ X (về thời gian, không gian, loại hình, giá trị). Trên cơ sở đọc tư liệu, quan sát hiện vật, HS rút ra các nhận xét:

- Về thời gian, trừ một số di tích có thể có niên đại sớm (thành Lòì), các di tích Chăm - pa ở TTH phát triển liên tục từ thế kỉ thứ VIII đến thế kỉ XII-XIII.

- Về không gian: các di tích văn hóa Champa ở TTH phân bố hầu hết trên các dạng địa hình: đồi núi thấp (Cổ Tháp, thành Lòì), đồng bằng (các tháp Đức Nhuận, Liễu Cốc, Xuân Hóa, Giam Biều, Vân Trạch Hòa, Ưu Diêm; thành Hóa Châu,...), cồn cát ven biển (tháp Phú Diên/Mỹ Khánh), núi cao ven biển (tháp Linh Thái), trong đó phần lớn các di tích tập trung ở vùng đồng bằng, nơi gắn liền với các con sông chính ở TTH (sông Hương, sông Bồ, sông Ô Lâu).

- Về loại hình: Phong phú, gồm: thành quách (thành Cổ Hóa Châu, thành Lòì, phế tích Lai Thành), đền tháp (tháp Chăm Phú Diên, tháp đôi Liễu Cốc), các hiện vật (bệ thờ Chăm-pa ở Vân Trạch Hoà, tượng các vị thần,...)...

- Về giá trị lịch sử: Các di tích Chăm - pa ở TTH khá phong phú, đa dạng, trong đó có nhiều hiện vật độc đáo, được xếp vào hàng bảo vật quốc gia. Mặc dù các di tích phần lớn không còn nguyên vẹn, nhưng những dấu tích còn lại của văn hóa Chăm - pa ở TTH đã phần nào phản ánh lịch sử và xã hội Chăm - pa ở khu vực này. Qua đó, giáo dục cho HS ý thức bảo tồn, phát huy giá trị của các di tích Chăm - pa trên đất TTH.

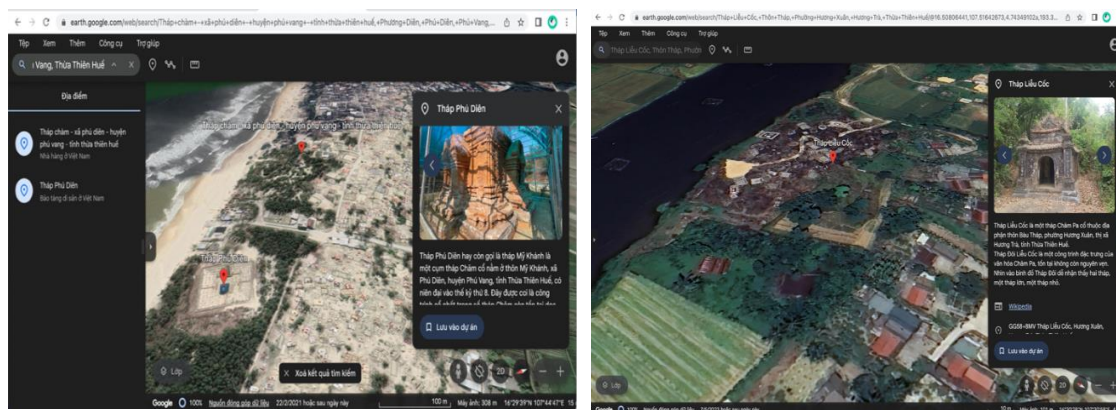
2.4.2. Ứng dụng công nghệ thông tin trong dạy học

Trong bài học GDĐP ở trên lớp, HS không có điều kiện tiếp xúc trực tiếp với di tích, hiện vật, cho nên, nếu chỉ bằng lời nói của GV, tư liệu thành văn thì HS rất khó hình dung, tưởng tượng để tái hiện lại quá khứ, dễ rơi vào tình trạng “hiện đại hoá lịch sử”. Mặt khác, những phương tiện trực quan truyền thống như tranh, ảnh chỉ có thể phản ánh được một vài khía cạnh, chứ không cho phép HS có cái nhìn tổng thể, đầy đủ về lịch sử, nên việc khai thác nguồn tư liệu lịch sử để khôi phục bức tranh quá khứ cũng bị hạn chế. Vì vậy, bên cạnh các loại tư liệu truyền thống, GV cần đẩy mạnh ứng dụng CNTT, tăng cường sử dụng học liệu số (phim tài liệu, mô hình, sa bàn...) trong dạy học mạch kiến thức Lịch sử - Văn hoá của nội dung GDĐP tỉnh TTH.

Hiện nay, với sự phát triển mạnh mẽ của cuộc Cách mạng công nghiệp 4.0, GV có thể khai thác các phần mềm Sketchfab, MeshLab... để số hóa di tích, hiện vật dưới dạng tương tác ba chiều (3D); phần mềm thiết kế Kolor Panotour, 3DVista Virtual Tour, Thinkling.com... để xây dựng các phòng trưng bày ảo, di tích ảo theo chuyên đề để dạy học mạch kiến thức Lịch sử - Văn hoá của GDĐP tỉnh TTH. Đặc biệt, GV có thể sử dụng ứng dụng Google Earth trong dạy học, giúp HS quan sát cảnh quan từ nhiều góc độ, một cách rõ ràng và cụ thể. Các hình ảnh này mang tính trực quan, sinh động hơn các hình ảnh thông thường.

Ví dụ: Khi dạy nội dung Các di tích tiêu biểu thời kì Chăm - pa trên đất TTH đến khoảng thế kỉ X, Bài 3. TTH thời kì Chăm - pa (Lớp 6), thay vì sử dụng hình ảnh về các di tích tháp Chăm

Phú Diên, tháp đôi Liễu Cốc, thành Lôi, GV sử dụng hình ảnh, kết hợp với đọc tài liệu trên ứng dụng Google Earth để trình bày nơi phát hiện địa điểm, niên đại, nét đặc sắc trong kiến trúc, điêu khắc của các di tích.

Hình 2. Hình ảnh tháp Chăm Phú Diên, tháp đôi Liễu Cốc từ ứng dụng Google Earth

Trên cơ sở thông tin thu thập được, HS hoàn thành niên biểu sau:

STT	Tên di tích/ hiện vật	Địa bàn phát hiện (hoặc nơi bảo quản)	Niên đại	Nét đặc sắc trong kiến trúc, điêu khắc
1	Bệ thờ Chăm- pa ở Vân Trạch Hoà	Xóm Còn Chùa, thôn Vân Trạch Hoà, xã Phong Thu, huyện Phong Điền	Từ thế kỉ IX đến thế kỉ X	Được chạm khắc hoạ tiết có dấu ấn của Hin-đu-giáo
2	Tháp Chăm Phú Diên	Thôn Mỹ Khánh, xã Phú Diên, huyện Phú Vang	Niên đại vào khoảng thế kỉ VIII	Có kiến trúc hình chữ nhật, dài 8,22m, rộng 7,12m, thuộc nhóm tháp lùn trong nhóm nghệ thuật kiến trúc Chăm-pa
3	Tháp đôi Liễu Cốc	Thôn Bàu Tháp, phường Hương Xuân, thị xã Hương Trà.	Niên đại vào khoảng thế kỉ IX	Tháp đôi Liễu Cốc gồm một tháp lớn và một tháp nhỏ: + Tháp lớn: tường tháp dày 1,6m, diện tích lòng tháp còn lại 9 m ² + Tháp nhỏ: Chất liệu và kĩ thuật xây dựng giống tháp lớn, lòng tháp còn lại khoảng 7,5m ²
4	Di tích Thành Lôi	Đồi Long Thọ, thuộc địa bàn ba phường Thủy Xuân, Thủy Biều, Phường Đúc, thành phố Huế	Hình thành vào khoảng thế kỉ V thế kỉ VI	Chu vi thành dài khoảng 2.000m có cấu trúc khép kín 4 mặt (trong đó lũy Nam 550m, lũy Đông 370m, lũy Tây 350m, lũy Bắc 750m) với đầy đủ hệ thống hào, thoát nước... Thành được đắp bằng đất có gia cố một lớp gạch gần phía trên mặt

Việc sử dụng học liệu số cho phép GV có thể truyền đạt thông tin đa dạng và hiệu quả hơn bằng nhiều hình thức khác nhau để HS có thể tiếp cận và lựa chọn: dạng văn bản, hình ảnh tĩnh, hình ảnh động, đồ họa, phim tài liệu, âm thanh... HS sẽ phải huy động nhiều giác quan cùng tham gia trong quá trình học tập, làm cho bài học trở nên sinh động, phong phú và dễ nhớ hơn.

2.4.3. Tổ chức bài học tại thực địa

Bài học không chỉ được tiến hành trên lớp, mà còn diễn ra tại thực địa (di tích lịch sử, bảo tàng...). Tổ chức bài học tại thực địa là tiến hành bài học tại nơi (địa điểm) đã xảy ra các sự kiện,

quá trình lịch sử. Theo định hướng đổi mới hình thức dạy học hiện nay: “*Các hình thức tổ chức dạy học cũng cần được đa dạng hoá: kết hợp các hình thức học cá nhân, học nhóm, học ở lớp, trên thực địa, học theo dự án học tập...*” [15]. Cho nên, ở địa bàn có số lượng di sản nhiều, GV cần tận dụng triệt để ưu thế đó, tăng cường tổ chức bài học tại thực địa để khai thác triệt để giá trị về nguồn tư liệu gốc, phương tiện trực quan và môi trường để giáo dục HS của di sản.

Bài học tại di sản được tiến hành bên ngoài lớp học, vì vậy, để giờ học hiệu quả và an toàn, GV cần chuẩn bị mọi mặt kỹ lưỡng và chu đáo:

- Căn cứ yêu cầu cần đạt, nội dung, thời lượng bài học, GV lập kế hoạch cụ thể, báo cáo và xin ý kiến của tổ bộ môn, nhà trường.

- Tiến hành khảo sát thực địa, xem xét tổng thể môi trường xung quanh, địa điểm tổ chức, cơ sở vật chất... để đảm bảo những yếu tố cần thiết của quá trình dạy học; liên hệ và trao đổi với ban quản lý, thuyết minh viên về nội dung, yêu cầu của hoạt động.

- Bài học tại di sản phải đảm bảo mục tiêu và cấu trúc bài học theo hướng phát triển phẩm chất, năng lực của HS.

- GV cần thông báo rõ và hướng dẫn cụ thể cho HS về kế hoạch học tập: Phân công nhiệm vụ, thông báo địa điểm, thời gian, yêu cầu, phổ biến nội quy ..., đồng thời tư vấn, hướng dẫn các em thực hiện và hoàn thành nhiệm vụ, dự án học tập được giao.

- Tổ chức các hoạt động thực hành như vẽ sơ đồ thực địa, làm bài thu hoạch, đóng vai nhân vật hoặc tình huống lịch sử, đóng vai thuyết minh để giới thiệu về di tích, thực hiện các dự án làm poster, phim tư liệu, tổ chức triển lãm giới thiệu về di sản... nhằm phát huy năng khiếu, sở trường của HS.

- Quan tâm đến mục tiêu giáo dục tư tưởng, tình cảm, ý thức, trách nhiệm của HS: GV có thể tổ chức cho các em tham gia các hoạt động khác vào cuối buổi học như nghe nhân chứng kể chuyện, tổ chức cho HS phát biểu cảm tưởng, tham quan, chăm sóc di sản... Từ đó, giáo dục cho các em ý thức trân trọng, bảo tồn và phát huy giá trị của di sản văn hoá.

Ví dụ: Trong nội dung GDĐP tỉnh TTH cấp THCS, trên cơ sở nghiên cứu chương trình, nội dung SGK, GV có thể lựa chọn các bài học thuộc mạch kiến thức Lịch sử - Văn hoá để triển khai dạy học tại thực địa như:

Lớp 6: Chủ đề: *Thừa Thiên Huế - Một vùng đất cổ xưa:*

Bài 1: Dấu tích thời nguyên thủy tại TTH dạy học ở Bảo tàng Lịch sử TTH.

Bài 2: Dấu tích của văn hóa Sa Huỳnh ở TTH dạy học ở Bảo tàng Lịch sử TTH.

Bài 3: Thừa Thiên Huế thời kì Champa dạy học ở Bảo tàng Lịch sử TTH, Bảo tàng Cổ vật Cung đình Huế, tháp Chăm Phú Diên, tháp đôi Liễu Cốc, di tích Thành Lôi.

Lớp 8: Chủ đề: *Thừa Thiên Huế từ cuối thế kỉ XVI đến đầu thế kỉ XX:*

Bài 1: Thuận Hóa - Phú Xuân từ cuối thế kỉ XVI đến giữa thế kỉ XIX dạy học ở Tượng đài vua Quang Trung tại núi Bân, Đại Nội, lăng tẩm...

Bài 2: Phong trào yêu nước chống thực dân Pháp ở TTH từ năm 1885 đến năm 1918 dạy tại Đại Nội, di tích lịch sử lăng mộ Đặng Hữu Phổ, Toà Khâm sứ Trung kì, Bảo tàng Hồ Chí Minh, hệ thống di tích liên quan đến Bác Hồ ở Huế...

2.4.4. Xây dựng hồ sơ tư liệu dạy học

Hồ sơ tư liệu dạy học là tập hợp các tư liệu có liên quan đến bài học, bao gồm: tư liệu thành văn, tư liệu truyền miệng, tư liệu hình ảnh, phim..., được sắp xếp bài bản và có tổ chức thành hệ thống, hỗ trợ cho GV và HS trong quá trình dạy học mạch kiến thức Lịch sử - Văn hoá của nội dung GDĐP tỉnh TTH cấp THCS.

Nội dung GDĐP tỉnh TTH cấp THCS bắt đầu giảng dạy từ năm học 2021 – 2022. Cho nên, GV gặp nhiều khó khăn vì thiếu nguồn tư liệu để giảng dạy. Chính vì vậy, xây dựng nguồn học liệu đầy đủ phục vụ cho việc dạy học có hiệu quả mạch kiến thức Lịch sử - Văn hoá là rất cần thiết.

Cùng với sự phát triển của cuộc Cách mạng công nghiệp 4.0, dạy học ngày càng gắn chặt với nền tảng công nghệ, nội dung của hồ sơ tư liệu trong dạy học nội dung GDĐP tỉnh TTH nói chung, hồ sơ về mạch kiến thức Lịch sử - Văn hoá nói riêng thường được tổ chức thành hai dạng: dạng bản cứng (gốc) và dạng bản mềm (file trên máy hoặc các thiết bị lưu trữ điện tử). Thông thường, hồ sơ bản cứng gồm có danh mục tài liệu trong hồ sơ, các bài viết, câu chuyện, mẫu chuyện lịch sử, văn hoá, hoặc các bức ảnh, thông tin viết trong các cuốn sách. Còn hồ sơ bản mềm cũng cần phải có các nội dung trong hồ sơ cứng, gồm các folder ảnh tư liệu, phim tư liệu, hoặc file ghi âm lời kể...

Khi xây dựng hồ sơ tư liệu, GV cần lưu ý một số yêu cầu:

- Bám sát định hướng chương trình, mục tiêu, nội dung bài học để lựa chọn tư liệu phù hợp.
- Hồ sơ tư liệu dạy học cần được khai thác từ nhiều nguồn để đảm bảo tính xác thực, tin cậy, phong phú của thông tin.
- Việc xây dựng hồ sơ tư liệu dạy học không chỉ là công việc của GV, mà cần huy động sự tham gia của HS, để phát huy năng lực tự học, tự nghiên cứu và sáng tạo của các em.

Như vậy, việc xây dựng hồ sơ tư liệu dạy học với nội dung phong phú vừa là thách thức cho GV và HS, nhưng cũng là cơ hội phát huy tính năng động, sáng tạo trong tổ chức dạy học. Việc xây dựng hồ sơ tư liệu dạy học được thực hiện theo các bước sau:

- Bước 1: Nghiên cứu yêu cầu cần đạt của chương trình và nội dung SGK để xác định tư liệu liên quan.

- Bước 2: Suu tầm thông tin tư liệu dạy học. Đây là bước khó khăn nhất, đòi hỏi sự công sức nhiều nhất của GV và HS. Có thể tìm tư liệu ở nhiều nguồn khác nhau: sách, báo, tạp chí của Thư viện quốc gia, thư viện tỉnh, các trung tâm lưu trữ, các bảo tàng, internet, các ứng dụng CNTT...

- Bước 3: Tổ chức hồ sơ tư liệu dạy học. Do sẽ có nhiều nội dung loại hình tư liệu, nên cần phân loại tư liệu, lập danh mục để sắp xếp, quản lí thông tin một cách khoa học, giúp cho quá trình tra cứu và sử dụng thuận tiện.

- Bước 4: Bổ sung, cập nhật hồ sơ thường xuyên khi có thông tin tư liệu dạy học mới.

Ví dụ: GV sử dụng phương pháp dạy học dự án yêu cầu HS xây dựng hồ sơ về nhân vật để học tập Bài 2. Phong trào yêu nước chống thực dân Pháp ở TTH từ năm 1885 đến năm 1918 (Lớp 8).

- Bước 1: Nghiên cứu yêu cầu cần đạt và SGK để xác định các nhân vật và nội dung liên quan đến nhân vật cần tìm hiểu.

+ Nhóm 1: Xây dựng hồ sơ về vua Hàm Nghi, Tôn Thất Thuyết.

+ Nhóm 2: Xây dựng hồ sơ về Phan Bội Châu, Phan Chu Trinh trong thời gian ở Huế.

+ Nhóm 3: Xây dựng hồ sơ về Thái Phiên và Trần Cao Vân

+ Nhóm 4: Xây dựng hồ sơ về thời niên thiếu của Nguyễn Tất Thành tại Huế.

- Bước 2: Các nhóm phân chia nhiệm vụ sưu tầm thông tin tư liệu về nhân vật từ nhiều nguồn khác nhau (tư liệu viết, tranh ảnh, phim, trang web...)

- Bước 3: Phân loại tư liệu, lập danh mục để sắp xếp, quản lí tư liệu về nhân vật như: folder về tư liệu viết, folder về tranh, ảnh, folder về phim...

- Bước 4: Bổ sung, cập nhật hồ sơ thường xuyên khi có thông tin tư liệu mới về nhân vật.

3. Kết luận

Dạy học hiệu quả nội dung GDĐP ở trường THCS tỉnh TTH không chỉ giúp tăng cường kiến thức lịch sử, văn hoá, địa lí, kinh tế, chính trị, xã hội địa phương, mà còn nâng cao tinh

thần yêu quê hương, đất nước, ý thức bảo tồn những giá trị văn hóa, từ đó HS có ý thức xây dựng văn hóa, kinh tế - xã hội tỉnh TTH ngày càng phát triển giàu mạnh.

Tuy nhiên, nội dung GDĐP ở trường THCS tỉnh TTH là môn học mới. Trong quá trình dạy học, GV cần chú ý kết hợp phương pháp dạy học truyền thống với các phương pháp và kỹ thuật dạy học tích cực như hợp tác nhóm, đóng vai, trò chơi học tập...; tăng cường các hoạt động thực hành, trải nghiệm, tham quan dã ngoại, dự án tuyên truyền, hoạt động kết nối cộng đồng...; chú ý đến tích tích hợp, liên môn, ứng dụng CNTT. Ngoài ra, GV đặc biệt chú ý sưu tầm thêm tư liệu dạy học ngoài SGK vừa để nâng cao kiến thức về lịch sử, văn hóa của mình, vừa phục vụ cho việc dạy học hiệu quả, tránh hiện tượng “dạy chay, học chay”.

***Ghi chú:** Nghiên cứu này được tài trợ bởi Trường Đại học Sư phạm, Đại học Huế trong đề tài đề tài nghiên cứu khoa học cấp Trường, mã số T.23 – GD – 04.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] LTB Ngà & HC Liêm, (2018). *Một số giải pháp nâng cao hiệu quả quản lý dạy học chương trình GDĐP trên địa phương trên địa bàn tỉnh Lạng Sơn*. Kỉ yếu Hội thảo quốc tế “Giáo dục cho mọi người”. Trường Đại học Giáo dục, Đại học Quốc gia Hà Nội, 496-510.
- [2] NV Đệ & TĐ Nghĩa, (2020). GDĐP cho HS tiểu học dựa theo mô hình Blended Learning. *Tạp chí Giáo dục*, số Đặc biệt, kì 1, 44-47.
- [3] NV Đệ (Chủ nhiệm đề tài), (2020). *Nghiên cứu xây dựng và triển khai nội dung GDĐP cho HS tiểu học đáp ứng yêu cầu của Chương trình GDPT mới*. Chương trình Khoa học và Công nghệ cấp Bộ, mã số: B2020.SPD.01.
- [4] NTK Lan & TTD Nhân, (2021). Tích hợp nội dung GDĐP trong hoạt động trải nghiệm cho HS tiểu học. *Tạp chí Giáo dục*, 511(1), 48-53.
- [5] HV Thống, NV Đệ & TV Nam, (2022). Nghiên cứu quy trình tổ chức hoạt động bồi dưỡng năng lực cho đội ngũ GV đáp ứng yêu cầu triển khai nội dung GDĐP ở trường phổ thông. *Tạp chí Khoa học Đại học Đồng Tháp*, 12(01), 19 - 25.
- [6] HV Thống & NV Đệ, (2022). Nghiên cứu xây dựng mô hình thực hiện nội dung GDĐP đáp ứng Chương trình GDPT 2018. *Tạp chí Khoa học Giáo dục*, 4, 12-18.
- [7] ĐTN Hiền, (2023). Kinh nghiệm quốc tế về xây dựng và triển khai chủ đề dạy học nội dung GDĐP và bài học kinh nghiệm cho Việt Nam. *Tạp chí Giáo dục*, 23(10).
- [8] PT Hà & NTHoa, (2023). Vận dụng dạy học dự án để thực hiện nội dung GDĐP trong môn Lịch sử và Địa lí cấp Tiểu học - Góc nhìn từ GV ở Hà Nội. *Tạp chí Khoa học Giáo dục Việt Nam*, 19(S2).
- [9] Bộ GD&ĐT, (2019). Công văn số 1106/BGDĐT-GDTrH ngày 20/03/2019 về Biên soạn và tổ chức thực hiện nội dung GDĐP trong chương trình GDPT. Hà Nội.
- [10] Bộ GD&ĐT, (2021). *Thông tư 22/2021/TT-BGDĐT* Quy định về đánh giá HS THCS và HS THPT theo chương trình GDPT năm 2018. Hà Nội.
- [11] Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam, (2014). Nghị Quyết số 88/2014/QH13 ngày 28/11/2014 về đổi mới chương trình, sách giáo khoa GDPT. Hà Nội.
- [12] Ủy ban nhân dân tỉnh Thừa Thiên Huế, (2022). Quyết định Số: 928/QĐ-UBND về việc điều chỉnh khung chương trình tài liệu GDĐP tỉnh Thừa Thiên Huế - cấp THCS. Huế.
- [13] Hoàng Phê (Chủ biên), (2000). *Từ điển tiếng Việt*. NXB Đà Nẵng.
- [14] TĐ Tùng, (2005). *Hệ thống các phương pháp dạy học lịch sử ở trường THCS*. NXB Đại học Sư phạm, Hà Nội.
- [15] Bộ GD&ĐT, (2018). *Chương trình GDPT môn Lịch sử và Địa lí (cấp THCS)*. Hà Nội.